

Beartas agus Nós

Imeachta maidir le

Nochtadh Cosanta

Tuairisciú Inmheánach san Ionad Oibre

Eanáir 2023

Ní hionann an Treoir seo agus comhairle dlí, nó léirmhíniú dlíthiúil ar an Acht um Nochtadh Cosanta, 2014 (arna leasú).

Clár Ábhar

Cuid 1: Forbhreathnú	4
1. Réamhrá	5
2. Sainmhíniú ar Nochtadh Cosanta	6
3. Sainmhíniú ar Oibrí	8
4. Tuarascálacha ó Dhaoine nach Oibrithe iad nó ón bPobal i gcoitinne	9
5. Creideamh Réasúnach	9
6. Cosaintí faoin Acht	10
7. Cosaintí ar Dhífhostú/Pionósú	11
8. Éilimh maidir le Pionósú	12
9. Nochtaí arna ndéanamh ar Chúiseanna Mailíseacha	12
10. Rúndacht	12
11. Cosaint chearta an duine is ábhar do Líomhain go ndearna sé éagóiritheoireacht	13
12. Nochtadh Cosanta a Tharraingt Siar	14
13. Nochtadh Anaithnid	14
14. Nochtaí a Thaifeadadh agus a Rianú	15
15. Nochtadh Cosanta a Thuairisciú	16
16. Bainistiú Taifead	16
17. Saoráil Faisnéise	17
18. Cosaint Sonraí	17
19. Monatóireacht ar an mBeartas	17
20. Prótacal maidir leis an gCoiste Iniúcháireachta	17
21. Príomhphrionsabail an Bheartais	17
Cuid 2: Nochtadh Cosanta – Bealach Tuairiscithe inmheánach	18
1. Cé dó a ndéanann tú nochtadh?	18

2. Tuairisciú Inmheánach - Duine Ainmnithe.....	19
3. Cad iad na sonraí ba chóir a bheith san áireamh sa nochtadh?	20
4. Bainistiú Ag Duine Ainmnithe ar Nochtadh Cosanta	20
Fíor 1: Próiseas Tuairiscithe	21
Fíor 2: Cainéal Tuairiscithe Inmheánach	28
5. Bealaí eile Tuairiscithe	28
Aguisín A	32

Cuid 1: Forbhreathnú

Is é is aidhm don doiciméid seo beartas agus nósanna imeachta Chomhairle Cathrach na Gaillimhe maidir le Nochtadh Cosanta san ionad oibre a nuashonrú, agus na hathruithe a tugadh isteach san Acht um Nochtadh Cosanta (Leasú), 2022, dar tosach an 1 Eanáir 2023, á gcur san áireamh. Leis an Acht bunaítear Oifig an Choimisinéara um Nochtadh Cosanta freisin agus ceaptar an tOmbudsman mar an Coimisinéir um Nochtadh Cosanta (an "Coimisinéir"). Tá ról ag an gCoimisinéir maidir le láimhseáil tuarascálacha seachtracha a dhéantar faoi alt 7 den Acht (arna leasú) agus tuarascálacha a thugtar d'Airí faoi alt 8 den Acht.

Tugtar breac-chuntas sa bheartas seo ar na bealaí agus na nósanna imeachta a chuirtear ar fáil chun ábhair imní a thuairisciú. Is é príomhchuspóir na reachtaíochta um Nochtadh Cosanta forbairt cultúr dearfach san ionad oibre a chur chun cinn agus a spreagadh ina gcuirtear luach ar ábhair imní maidir le héagóir fhéideartha agus lena ndéanann fostóirí beart iomchuí mar fhreagairt ar an nochtadh sin. Trí bheartais agus nósanna imeachta iomchuí a bheith i bhfeidhm, tugtar ardán sábháilte d'oibrithe ar mian leo nochtadh cosanta a dhéanamh, chun déanamh amhlaidh agus muinín acu go bhfuil cosaintí an Achta acu.

Éascaíonn ár mbeartas um nochtadh inmheánach Comhairle Cathrach na Gaillimhe, mar shampla: -

- éagóir sa Chomhairle a dhíspreagadh.
- ag cinntiú go ndéanfar éagóir fhéideartha a bhrath agus a leigheas go luath.
- cultúr eagraíochtúil atá freagrach agus eiticiúil a thógáil.
- muinín, muinín agus meanma oibrithe i gComhairle Cathrach na Gaillimhe a fheabhsú.
- a léiriú do pháirtithe leasmhara, do rialtóirí, do na cúirteanna agus don phobal go bhfuil Comhairle Cathrach na Gaillimhe cuntasach agus bainistithe go héifeachtach.
- srian a chur ar an mbaol damáiste do chlú agus airgeadais.
- nochtadh seachtrach faisnéise rúnda a laghdú.

1. Réamhrá

Is ar Phríomhfheidhmeannach Chomhairle Cathrach na Gaillimhe atá an fhreagracht fhoriomlán as na nósanna imeachta seo, ar duine é atá tiomanta a áirithiú go bhfuil an cultúr agus an timpeallacht oibre de chineál a fhágann go spreagtar aon oibrí agus go dtugtar tacaíocht dó tuairisciú a dheanamh maidir le haon saincheist a d'fhéadfadh drochthionchar a imirt ar chumas Chomhairle Cathrach na Gaillimhe a seirbhís a sholáthar. Is é cuspóir an bheartais seo gach ball foirne a chur ar an eolas faoi na nósanna imeachta inmheánacha chun ábhair inní a bhaineann le héagóiritheoireacht san ionad oibre a ardú.

Tá Comhairle Cathrach na Gaillimhe tiomanta d'fhiosrú a dhéanamh ar ábhair inní a ardaítear. De ghnáth, déanfar aird bhainisteoir líne ábhartha an oibrí a tharraingt ar ábhair inní maidir le cúrsaí oibríochtúla ó lá go lá agus déileálfar leo dá réir sin, nó trí struchtúir chomhaontaithe atá bunaithe cheana féin ag Comhairle Cathrach na Gaillimhe (m.sh., ba cheart aghaidh a thabhairt ar chúrsaí Sláinte agus Sábháilteachta trí na nósanna imeachta a bhunaítear i gCóras Bainistíochta Sláinte agus Sábháilteachta na Comhairle). Tá feidhm ag breithnithe comhchosúla maidir le cúiseanna gearáin nó líomhaintí a bhaineann le hábhair amhail ciapadh/bulaíocht nach gcumhaítear leis an mbeartas seo, agus a ndéileálfar leo i gcónaí faoi Bheartas agus Nós Imeachta faoi chúiseanna gearáin agus Beartas um Dhínit ag an Obair Chomhairle Cathrach na Gaillimhe. Níl sé i gceist go dtiocfadh an nós imeachta um Nochtadh Cosanta in ionad an nós imeachta chaighdeánaigh atá ag Comhairle Cathrach na Gaillimhe faoi láthair maidir le saincheisteanna a ghéarú.

Ag teacht le beartais reatha Chomhairle Cathrach na Gaillimhe, táthar ag súil go ndéileálfar go gairmiúil agus go iomchuí le haon saincheist chuí a ardóidh oibrí agus a mbainisteoir líne maidir le ceist ghnó na Comhairle.

Dírítear leis na nósanna imeachta atá leagtha amach sa doiciméad seo ar shaincheisteanna a bhaineann le héagóiritheoireacht (mar a shainmhínítear san Acht um Nochtadh Cosanta, 2014 arna leasú leis an Acht um Nochtadh Cosanta (Leasú), 2022) gurb é leas an phobail a réiteach. Tá idirdhealú tábhachtach le déanamh idir ábhar inní a ardú maidir le héagóiritheoireachtaí ábhartha mar a shainmhínítear sna hachtanna thuas agus a chumhdaítear leis an mbeartas seo, agus saincheisteanna

eile a d'fhéadfaí a ardú maidir le gnáthghnó Chomhairle Cathrach na Gaillimhe nach dtagann faoin mbeartas seo.

Leis na nósanna imeachta seo áiritheofaí gur féidir le hoibrithe a bheith cinnte de gur féidir leo éagóiritheoireachta iomchuí a thuairisciú faoin Acht um Nochtadh Cosanta, 2014 arna leasú leis an Acht um Nochtadh Cosanta (Leasú), 2022) gan eagla a bheith orthu go ngearrfar pionósú orthu nó go ndéanfar iad a íospairt.

Is iad príomhchuspóirí an beartas seo ná.

- Leas an phobail a chosaint trí thuairisciú na héagóra a spreagadh agus a éascú.
- Tacú le daoine tuairiscithe, le daoine lena mbaineann, agus le haon daoine eile lena mbaineann agus iad a chosaint.
- A chinntiú go ndéileáiltear le tuairiscí ar éagóir ar bhealach cuí agus tráthúil de réir an Achta.
- Cultúr agus rialachas eagraíochtúil foriomlán a fheabhsú san eagraíocht lena mbaineann; agus
- Laghdú a dhéanamh ar na rioscaí a bhaineann le damáiste airgeadais nó clú nó nochtadh do chaingean dlí a d'fhéadfadh eascairt as aon éagóir a tharlaíonn san eagraíocht lena mbaineann.

2. Sainmhíniú ar Nochtadh Cosanta

Sainmhínítear Nochtadh Cosanta sa reachtaíocht mar nochtadh faisnéise ar faisnéis í i dtuairim réasúnach an oibrí, go bhféadfar éagóiritheoireacht iomchuí amháin nó níos mó a léiriú inti, a tháinig ar aird an oibrí i gcomhthéacs a bhaineann leis an obair. Ciallaíonn comhthéacs a bhaineann leis an obair gníomhaíochtaí oibre reatha nó roimhe seo san earnáil phoiblí nó san earnáil phríobháideach trína bhfaigheann an duine tuairiscithe, beag beann ar chineál na ngníomhaíochtaí sin, faisnéis maidir le héagóiritheoireacht iomchuí, agus comhthéacs ina bhféadfaí pionós a ghearradh ar an duine tuairiscithe as an bhfaisnéis a thuairisciú agus a nochtadh ar an mbealach a fhorordaítear san Acht.

Is éagóiritheoireacht ábhartha iad na nithe seo a leanas agus d'fhéadfadh baint a bheith acu le nithe atá ag tarlú anois, a tharla san am atá caite nó a d'fhéadfadh tarlú sa todhchaí:

- a. go ndearnadh, go bhfuil nó gur dóigh go ndéanfar cion,
- b. gur theip ar dhuine, go bhfuil siad ag teip nó gur dócha go dteipfidh siad ar aon oibleagáid dhlíthiúil a chomhlíonadh, seachas oibleagáid a thagann chun cinn faoi chonradh fostaíochta nó faoi chonradh eile an oibrí trína ngeallann an t-oibrí aon obair nó seirbhísí a dhéanamh nó a chomhlíonadh go pearsanta,
- c. gur tharla iomrall ceartais, go bhfuil sé ag tarlú nó gur dócha go dtarlóidh sé,
- d. go cuireadh sláinte nó sábháilteacht aon duine aonair i mbaol, go bhfuil sé i mbaol nó gur dócha go mbeidh,
- e. go ndearnadh damáiste don chomhshaol, go bhfuil sé á dhéanamh nó gur dócha go ndéanfar damáiste dó,
- f. go bhfuil úsáid neamhdhleathach nó mhíchuí ar shlí eile as cistí nó acmhainní comhlachta phoiblí, nó as airgead poiblí eile tar éis tarlú, go bhfuil sé ag tarlú nó gur dócha go dtarlóidh sé,
- g. go bhfuil gníomh nó neamhghníomh ag comhlacht poiblí nó thar a cheann leatromach, idirdhealaitheach nó mórphaillí nó gur míbhainistíocht mhór é, nó
- h. go bhfuil sárú ar dhlí sonraithe an AE a leagtar amach sa Treoir tar éis tarlú, go bhfuil sé ag tarlú nó gur dócha go dtarlóidh sé, nó
- i. go ndearnadh nó go bhfuil an fhaisnéis sin a thaispeánann aon [de na nithe thuas] folaithe nó scriosta nó go ndearnadh iarracht, go bhfuil nó gur dócha go ndéanfar iarracht an fhaisnéis sin a fholaigh nó a scriosadh.

Ní chlúdaíonn an Beartas gearáin phearsanta ná casaoidí pearsanta. Mar shampla, ba cheart déileáil go ginearálta le gearáin a bhaineann le díospóid idir oibrí agus bainisteoir maidir lena ndualgais nó lena gcleachtais oibre faoin nós imeachta casaoide. De ghnáth, ba cheart déileáil le héilimh ó oibrí go bhfuil bulaíocht nó ciapadh á déanamh orthu ag comhghleacaí faoin nós imeachta um Dhínit san Obair.

Ní chlúdaíonn an beartas nochtadh ina gcuireann an t-oibrí faisnéis bhréagach, míthreorach, suaibhreosach nó cráiteach in iúl go feasach. Má tharlaíonn sé go ndéanann oibrí nochtadh, a bhfuil a fhios acu a bhfuil bréagach nó nach gcreideann

siad a bhfuil fíor, forchoimeádann an tÚdarás Áitiúil an ceart chun gníomh araíonachta nó gníomh cuí eile a dhéanamh. Ina theannta sin, tá daoine a thuairiscíonn faisnéis atá bréagach go feasach faoi dhliteanas ionchúisimh faoi Alt 14A den Acht.

3. Sainmhíniú ar Oibrí

Chun críocha an Achta, ciallaíonn oibrí duine aonair a fuair faisnéis faoi éagóiritheoireachta iomchuí i gcomhthéacs a bhaineann leis an obair agus cuimsítear leis na nithe seo a leanas:

- a) pearsa aonair atá nó a bhí ina oibrí,
- b) a rinne aon chonradh eile, nó a oibríonn nó a d'oibrigh faoi aon chonradh eile, cibé acu sainráite nó intuigthe agus (i gcás é a bheith sainráite) cibé acu ó bhéal nó i scríbhinn, trínar gheall an phearsa aonair (cibé acu go pearsanta nó ar shlí eile) aon obair nó seirbhísí a dhéanamh nó a chomhlíonadh do pháirtí eile sa chonradh chun críocha ghnó an pháirtí sin,
- c) pearsa aonair) a oibríonn nó a d'oibrigh do dhuine in imthosca
 - i. ina ndéanann tríú duine an phearsa aonair a thabhairt isteach nó a chur ar fáil chun an obair a dhéanamh, agus
 - ii. inarb é nó í an duine dá n-oibríonn nó dár oibrigh an phearsa aonair, an tríú duine nó an bheirt acu, agus ní an phearsa aonair, a dhéanann nó a rinne, i gcleachtas, na téarmaí, ar a bhfuil an phearsa aonair ar fostú chun an obair a dhéanamh, a chinneadh go substaintiúil,
- d) pearsa aonair dá soláthraítear nó dár soláthraíodh taithí oibre de bhun cúrsa nó clár oiliúna nó oiliúint le haghaidh fostaíochta (nó iad araon) ar shlí seachas faoi chonradh fostaíochta,
- e) pearsa aonair atá nó a bhí ina scairshealbhóir de chuid gnóthais,
- f) pearsa aonair atá nó a bhí ina chomhalta nó ina comhalta de chomhlacht riaracháin, bainistíochta nó maoirseachta gnóthais, lena n-áirítear comhaltaí neamhfheidhmiúcháin. **Áirítear leis seo comhaltaí tofa de chomhairlí Cathrach** atá san áireamh anois faoi raon feidhme an Achta de bhua na forála seo.
- g) pearsa aonair atá nó a bhí ina oibrí deonach,

- h) pearsa aonair a fhaigheann faisnéis faoi éagóiritheacht iomchuí le linn próiseas earcaíochta, agus
- i) pearsa aonair a fhaigheann faisnéis faoi éagóiritheoireacht iomchuí le linn caibidlíochtaí réamhchonarthacha (seachas próiseas earcaíochta dá dtagraítear in (h) thuas).

Déantar cur síos ar oibrí a dhéanann nochtadh cosanta faoin mbeartas seo mar dhuine tuairiscithe.

4. Tuarascálacha ó Dhaoine nach Oibrithe iad nó ón bPobal i gcoitinne

Chun go gcaileoidh tuairisc mar nochtadh cosanta, ní mór d'oibrí í a dhéanamh. Ní nochtadh cosanta iad tuarascálacha nach gcomhlíonann na critéir seo agus ní gá déileáil leo ar an mbealach a shonraítear san Acht. Ní hionann sin agus a rá gur cheart neamhaird a thabhairt ar thuarascálacha den sórt sin – is ar mhaithe le leas an phobail é gur cheart leanúint le tuairiscí inchreidte faoi éagóir bheag beann ar fhoinsé na faisnéise sin. Is féidir obair leantach den sórt sin a dhéanamh de réir nósanna imeachta eile a d'fhéadfadh a bheith ag Údarás Áitiúil chun aghaidh a thabhairt ar nithe den sórt sin (m.sh., próiseas gearán ó chustaiméirí) nó beartais nó nósanna imeachta eile. Má tá aon éiginnteacht nó amhras ann faoi cé acu an oibrí é an duine tuairiscithe, moltar go gcaithfí lena dtuarascáil mar nochtadh cosanta go dtí gur féidir an seasamh a shoiléiriú.

5. Creideamh Réasúnach

Más rud é, i dtuairim réasúnach an oibrí, go bhfuil ann do cheann amháin nó níos mó de na héagóiritheoireachtaí iomchuí mar a shainmhínítear iad, ba cheart dóibh an fhaisnéis a nochtadh, ar an gcéad dul síos, don duine ainmnithe (duine atá ainmnithe chun nochtadh a fháil i gComhairle Cathrach na Gaillimhe).

Ní mór feidhm a bheith ag na coinníollacha seo a leanas a maidir le nochtadh ag oibrí:

- Ní mór gur tháinig an nochtadh ar a aire i gcomhthéacs a bhaineann leis an obair agus
- Ní mór tuairim réasúnta a bheith acu go léiríonn an fhaisnéis a nochtar éagóiritheoireacht iomchuí amháin nó níos mó ar thaobh an fhostóra.

Ní ghearrfar pionós ar aon duine tuairiscithe as nochtadh cosanta a chur isteach má shuítear ina dhiaidh sin go raibh dul amú orthu creidiúint go raibh éagóiritheoireacht ag tarlú ar an gcoinníoll go raibh tuairim réasúnta aige nó aici gur léiríodh éagóiritheoireacht san fhaisnéis a nochtadh nó go bhféadfar éagóiritheoireacht a léiriú inti. Mar sin féin, ní bheidh cosaint faoin reachtaíocht ag tuarascáil a dhéantar in éagmais tuairim réasúnta agus d'fhéadfadh beart araíonachta a bheith mar thoradh uirthi i gcoinne an duine tuairiscithe a rinne an nochtadh cosanta. Ina theannta sin, ní gá go dtugtar le nochtadh éagóiritheoireachta aon chosaint nó díolúine d'oibrí maidir le haon rannpháirtíocht a d'fhéadfadh a bheith aige san éagóiritheoireacht sin.

Níor cheart do dhuine tuairiscithe a ardaíonn ábhar imní imscrúdú a dhéanamh lasmuigh de ghnáth-raon feidhme a chuid dualgas d'fhonn iarracht a dhéanamh éagóiritheoireacht iomchuí a dheimhniú. Ina theannta sin, ceanglaítear orthu fós iad féin a dhéanamh go gairmiúil agus leanúint ar aghaidh ag comhlíonadh a gcuid dualgas mar is gnáth.

6. Cosaintí faoin Acht

Foráiltear sa reachtaíocht do chosaintí áirithe dóibh siúd a chuireann nochtadh cosanta isteach. Áirítear orthu sin cosaintí ar phionósú agus a gcéannacht a choinneáil faoi rún, le heisceachtaí áirithe. Is cion coiriúil é pionós a ghearradh agus rúndacht a shárú.

I measc samplaí de phionósú tá na nithe seo a leanas, ach níl siad teoranta dóibh:

- fionraí, leagan as nó dífhostú,
- ísliú céime, cailliúint deiseanna le haghaidh ardú céime, nó ardú céime a choinneáil siar,
- dualgais a aistriú, suíomh na háite oibre a athrú, pá a laghdú nó uaireanta oibre a athrú,

- aon araíonacht, iomardú nó pionós eile (lena n-áirítear pionós airgeadais) a fhorchur nó a riaradh,
- comhéigean, imeaglú, ciapadh nó dúdhiúltú,
- idirdhealú, míbhuntáiste nó cóir éagórach,
- díobháil, damáiste nó caillteanas,
- bagairt díoltais,
- oiliúint a choinneáil siar,
- measúnú diúltach feidhmíochta nó tagairt dhiúltach fostaíochta,
- teip ar chonradh fostaíochta sealadach a thiontú ina chonradh buan, i gcás ina raibh ionchas dlisteanach ag an oibrí go dtairgfí fostaíocht bhuan dóibh,
- teip ar chonradh fostaíochta sealadaí a athnuachan nó a fhoirceannadh go luath, díobháil, lena n-áirítear do chlú an oibrí, go háirithe sna meáin shóisialta, nó caillteanas airgeadais, lena n-áirítear caillteanas gnó agus caillteanas ioncaim,
- dúliostáil ar bhonn comhaontú neamhfhoirmiúil nó foirmiúil ar fud na hearnála nó an tionscail,
- d'fhéadfadh a bheith i gceist leis nach bhfaighidh an duine, amach anseo, fostaíocht san earnáil nó sa tionscal,
- conradh le haghaidh earraí nó seirbhísí a fhoirceannadh nó a chealú go luath,
- ceadúnas nó cead a chealú, agus
- atreoruithe síciatracha nó leighis.

7. Cosaintí ar Dhífhostú/Pionósú

Oibrí a bhfuil tuairim réasúnach aige nó aici i ndáil le héagóir thromchúiseach i gcomhthéacs a bhaineann leis an obair agus a nochtann nach ngearrfar pionós ar an ábhar imní sin as an nochtadh sin a dhéanamh, fiú mura dtarlaíonn (a) aon imscrúdú ina dhiaidh sin, nó (b) i gcás ina dtarlaíonn imscrúdú, go bhfaigheann an t-imscrúdú nár tharla aon éagóir. Baineann an gealltanas seo le haon oibrí/oibrithe eile a gceanglaítear orthu faisnéis a sholáthar maidir le hábhair a ardaítear mar thoradh ar an nochtadh.

8. Éilimh maidir le Pionósú

Déileálfaidh Roinn Acmhainní Daonna Chomhairle Cathrach na Gaillimhe le héilimh ar phionósú ag duine tuairiscithe a chuireann nochtadh cosanta isteach. Ina theannta sin, i measc na leigheasanna seachtracha atá ar fáil d'oibrithe a chreideann gur gearradh pionós orthu tá éileamh os comhair an Choimisiúin um Chaidreamh san Áit Oibre (laistigh de 6 mhí ón bpionósú) agus os comhair na Cúirte Cuarda (laistigh de 21 lá ón gcás deireanach den phionósú).

9. Nochtaí arna ndéanamh ar Chúiseanna Mailíseacha

Má dhéanann duine tuairiscithe nochtadh d'aon turas nó go meargánta chun críche mailís i gcoinne duine eile, is dócha go n-eascróidh smachtbhanna araíonachta as. Tabhair faoi deara freisin nach dtugann nochtadh éagóra aon chosaint ná díolúine d'oibrí maidir leis an mbaint a bhí acu leis an éagóir.

10. Rúndacht

Ní mór don duine ainmnithe a cheaptar chun nochtadh duine tuairiscithe a fháil faoin mbeartas seo agus aon duine a dtarchuirtear nochtadh cosanta chuige nó chuici le linn dualgais an duine sin a chomhlíonadh, gach beart réasúnach a dhéanamh chun nach ndéanfaí aon fhaisnéis lena bhféadfaí an duine a rinne an nochtadh cosanta a shainaithint.

Tá feidhm ag na heisceachtaí seo a leanas:

- Taispeánann an duine dá ndearnadh nó dá dtarchuireadh an nochtadh go ndearna sé nó sí gach beart réasúnach chun an nochtadh sin a sheachaint.
- Bhí tuairim réasúnach ag an duine dá ndearnadh nó dá dtarchuireadh an nochtadh go raibh sé riachtanach chun riosca tromchúiseach do shlándáil an Stáit, do shláinte an phobail, do shábháilteacht an phobail nó don chomhshaol a chosc.
- Sa chás go gceanglaítear an nochtadh ar shlí eile de réir dlí.
- I gcás inar oibleagáid riachtanach chomhréireach é an nochtadh a fhorchuirtear le prionsabail dhlíthiúla nó le dlí an Stáit i gcomhthéacs imscrúduithe nó

imeachtaí breithiúnacha, lena n-áirítear d'fhonn cearta cosanta an duine lena mbaineann a choimirciú.

Sna cúinsí a shonraítear thuas, cuirfear an duine tuairiscithe ar an eolas más léir nach féidir a rúndacht a choinneáil mura gcuirfeadh an fógra an méid seo a leanas i mbaol:

- Tá imscrúdú éifeachtach na héagóra,
- Riosca tromchúiseach do shlándáil an Stáit, do shláinte an phobail, do shábháilteacht an phobail nó don chomhshaol a chosc, nó
- Coireacht a chosc nó cion coiriúil a ionchúiseamh.

11. Cosaint chearta an duine is ábhar do Líomhain go ndearna sé éagóiritheoireacht

Comhlíonfar prionsabail an cheartais aiceanta agus nósanna imeachta córa de réir mar is cuí i gcás ina ndéantar líomhain éagóra i gcoinne oibrí eile (an duine lena mbaineann) agus go ndearnadh an nochtadh a thaifeadadh agus a mheasúnú maidir le himscrúdú a dhéanamh.

I dtéarmaí sonracha, in imthosca den sórt sin, cuirfear an méid seo a leanas in iúl i scríbhinn don duine lena mbaineann a ndearnadh líomhain na héagóra ina choinne:

- i. go ndearnadh líomhain ina choinne/ina coinne (ba chóir é seo a dhéanamh go foirmiúil).
- ii. gur taifeadadh an nochtadh agus go bhfuil sé á imscrúdú go foirmiúil ag duine ainmnithe chun na fíricí a shuíomh.
- iii. nár tarraingíodh aon chonclúidí go dtí go ndéanfar imscrúdú ar na fíorais.
- iv. go bhfuiltear ag súil go gcabhróidh siad leis an imscrúdaitheoir a mhéid is féidir le réasún.
- v. gur mian leis an imscrúdaitheoir agallamh a chur air/uirthi ag am agus in áit ar leith.
- vi. go bhféadfadh duine dá rogha féin a bheith i láthair ag an agallamh (m.sh., ionadaí ceardchumann, comhghleacaí, tacaíocht phiaraí óna n-ionad oibre, d'fhéadfadh ionadaí dlíthiúil a bheith san áireamh i gcúinsí ar leith freisin).

- vii. Tá sé de cheart acu ráiteas a dhéanamh maidir leis an líomhain/na líomhaintí a rinneadh ina gcoinne ó bhéal agus/nó i scríbhinn.
- viii. a mhéid is féidir le réasún, urramófar a rúndacht agus a bpríobháideachtas.

12. Nochtadh Cosanta a Tharraingt Siar

Nuair a dhéantar nochtadh cosanta de réir an Achta, ní féidir le duine tuairiscithe an nochtadh a tharraingt siar. Ceanglaítear ar dhaoine tuairiscithe faoin Acht comhoibriú le duine forordaithe, leis an gCoimisinéir nó le duine a dtarchuirtear tuarascáil chuige nó chuici a mhéid is gá le réasún agus go dleathach chun críocha an Achta. Sa chás go dtarraingítear siar comhoibriú nó go ndéanann an duine tuairiscithe iarracht nochtadh cosanta a tharraingt siar, ceanglaítear fós ar chomhlachtaí poiblí agus ar dhaoine forordaithe forálacha an Achta a chomhlíonadh, a mhéid is féidir. Má scoireann an duine tuairiscithe de bheith ag comhoibriú leis an bpróiseas nochtadh cosanta, d'fhéadfadh sé go mbeadh sé níos deacra obair leantach a dhéanamh, lena n-áirítear aon imscrúdú.

13. Nochtadh Anaithnid

Déantar idirdhealú idir nochtadh anaithnid (nuair nach nochtann an duine tuairiscithe a chéannacht) agus nochtadh rúnda (nuair a chosnaíonn an faighteoir céannacht). Déanfar gníomhú ar nochtadh anaithnid a mhéid is féidir, agus ag an am céanna aithneofar go bhféadfadh srian a bheith ar údarás áitiúil Chathair na Gaillimhe maidir lena chumas an t-ábhar a imscrúdú i gcás nach bhfuil céannacht an duine tuairiscithe ar eolas.

Agus breithniú cuí á dhéanamh ar nochtadh anaithnid, d'fhéadfadh sé a bheith deacair nó dodhéanta gnéithe tábhachtacha dár nósanna imeachta (m.sh., an duine tuairiscithe a choinneáil ar an eolas agus duine tuairiscithe a chosaint ar phionósú) a chur i bhfeidhm mura nochtann an duine tuairiscithe a chéannacht. Ní féidir le duine tuairiscithe sásamh a fháil faoin Acht gan a chéannacht a nochtadh mar chuid den phróiseas chun sásamh a iarraidh. Sa chás go bhfuil dóthain faisnéise sa tuarascáil anaithnid chun measúnú tosaigh a dhéanamh go bhfuil fianaise *prima facie* ann gur tharla éagóiritheoireacht iomchuí, déanfaidh údarás áitiúil Chathair na Gaillimhe bearta leantacha a mhéid is féidir ar bhonn na faisnéise a chuirtear ar fáil. I gcás inar

féidir cumarsáid a dhéanamh leis an duine tuairiscithe (m.sh., tá a thuarascáil déanta aige trí chuntas ríomhphoist anaithnid), d'fhéadfadh sé a bheith indéanta tuilleadh faisnéise a lorg ón duine tuairiscithe chun measúnú tosaigh níos fearr a dhéanamh nó mar chuid de bhearta leantacha breise.

14. Nochtaí a Thaifeadadh agus a Rianú

Ceanglaítear ar an gComhairle faoi alt 22 den Acht tuarascáil bhliantúil a chur ar fáil don Aire Caiteachais Phoiblí, Seachadta agus Athchóirithe PFN. Ní mór é seo a chur ar fáil faoin 1 Márta gach bliain, chun faisnéis maidir leis an mbliain fhéilire roimhe sin a chur san áireamh sa tuarascáil seo. Ní mór an fhaisnéis a sholáthar ar bhealach nach féidir daoine tuairiscithe nó daoine lena mbaineann a shainaithint. Ní mór an fhaisnéis seo a leanas a chur san áireamh:

- a. líon na dtuarascálacha a tugadh don chomhlacht poiblí, nó don duine forordaithe
- b. an líon tuarascálacha a tharchuirfear chuig an gcomhlacht poiblí nó chuig an duine forordaithe, de réir mar a bheidh, faoi ailt 7, 10B, 10C agus 10D.
- c. maidir le gach tuarascáil dá dtagraítear i míreanna (a) go (b), ar shárú é an éagóir iomchuí lena mbaineann.
- d. líon na n-imscrúduithe agus na n-imeachtaí arna dtionscnamh ag an gcomhlacht poiblí nó ag an duine forordaithe i ndáil leis na héagóracha iomchuí lena mbaineann de thoradh na dtuarascálacha dá dtagraítear i míreanna (a) go (b).
- e. líon na n-imscrúduithe agus na n-imeachtaí a thionscain an comhlacht poiblí nó an duine forordaithe, sna blianta roimh an mbliain a bhfuil an tuarascáil á tabhairt ina leith, i ndáil leis na héagóracha iomchuí lena mbaineann a fhanann ar oscailt.
- f. líon na n-imscrúduithe agus na n-imeachtaí a dhún an comhlacht poiblí nó an duine forordaithe i ndáil leis na héagóracha iomchuí lena mbaineann de thoradh na dtuarascálacha dá dtagraítear i míreanna (a) go (b).
- g. i leith gach imscrúdaithe nó imeachtaí dúnta dá dtagraítear i mír (f), toradh an imscrúdaithe nó na n-imeachtaí agus an bhreith arna déanamh ag an gcomhlacht poiblí nó ag an duine forordaithe.

- h. más ábhartha agus a mhéid is féidir é a fhionnadh, an damáiste airgeadais measta agus na méideanna a gnóthaíodh tar éis aon imscrúdaithe agus imeachtaí dá dtagraítear i mír (f).
- i. cibé faisnéis eile a bhaineann le comhlíonadh feidhmeanna comhlachtaí poiblí, comhlachtaí forordaithe, de réir mar a bheidh faoin Acht seo, a iarrfaidh an tAire.

15. Nochtadh Cosanta a Thuairisciú

Déanfaidh gach comhlacht poiblí nó duine forordaithe tuarascáil i leith na bliana féilire díreach roimhe sin a ullmhú agus a fhoilsiú faoin 31 Márta gach bliain ar a suíomh gréasáin ina mbeidh—

- a) ráiteas lena ndeimhnítear go bhfuil ceachtar de na nithe seo a leanas, nó iad araon, i bhfeidhm ag an gcomhlacht poiblí nó ag an duine forordaithe:
 - i. bealaí agus nósanna imeachta tuairiscithe inmheánacha.
 - ii. bealaí agus nósanna imeachta tuairiscithe seachtracha, agus
- b) an fhaisnéis a sholáthraítear don Aire faoi fho-alt 22(1)

Is féidir an t-eolas seo a chur san áireamh i dtuarascáil bhliantúil an Údaráis Áitiúil

16. Bainistiú Taifead

Comhlíonfaidh taifid arna gcruthú, arna gcothabháil agus arna stóráil ag an gComhairle mar chuid den Bheartas agus Nósanna Imeachta um Nochtadh Cosanta na ceanglais rúndachta faoi Achtanna 2014 agus 2022 agus faoin mBeartas Náisiúnta um Choinneáil Taifead (2001) agus aon bheartais ábhartha eile maidir le taifid a choinneáil.

17. Saoráil Faisnéise

Leasaíodh an tAcht um Shaoráil Faisnéise, 2014 ("an tAcht um Shaoráil Faisnéise") leis an Acht um Nochtadh Cosanta (Leasú), 2022. Mar thoradh ar an leasú seo, níl feidhm ag an Acht um Shaoráil Faisnéise maidir le taifead a bhaineann le tuarascáil a rinneadh faoin Acht, cibé acu roimh dháta rite an Achta um Nochtadh Cosanta (Leasú), 2022 nó dá éis a rinneadh an tuarascáil. Mar sin féin, tá taifid a bhaineann le riarachán ginearálta comhlachta phoiblí ar a fheidhmeanna faoin Acht fós faoi réir Saoráil Faisnéise.

18. Cosaint Sonraí

An chuid is mó más rud é nach bhfuil go léir, d'fhéadfadh próiseáil sonraí pearsanta a bheith i gceist le nochtadh cosanta. Déanfar sonraí pearsanta a phróiseáil de réir an dlí cosanta sonraí is infheidhme agus [Beartas Príobháideachais na Comhairle](https://www.galwaycity.ie/privacy-policy) <https://www.galwaycity.ie/privacy-policy>. Tá sé tábhachtach a thabhairt faoi deara go bhfuil feidhm ag roinnt srianta maidir le cearta ábhar sonraí faoin dlí um chosaint sonraí chun críocha na nAchtanna um Nochtadh Cosanta.

19. Monatóireacht ar an mBeartas

Déanfaidh an Chomhairle athbhreithniú ar chur chun feidhme agus ar chomhlíonadh an bheartais ar bhonn rialta.

20. Prótacal maidir leis an gCoiste Iniúcháireachta

Ceanglaítear leis na Rialacháin Rialtais Áitiúil (Coiste Iniúcháireachta) 2014 go gcinnteoidh an coiste iniúcháireachta go bhfuil nósanna imeachta i bhfeidhm trína bhféadfaidh fostaithe údaráis áitiúil ábhair imní a ardú faoi rún faoi mhírialtachtaí a d'fhéadfadh a bheith ann i dtuairisciú airgeadais nó i gcúrsaí airgeadais eile.

21. Príomhphrionsabail an Bheartais

- Ba cheart go mbeadh gach tuarascáil ar éagóiritheoireacht san ionad oibre, ina n-ábhar, mar chúrsa gnáthaimh, do mheasúnú tosaigh agus d'aon bheart leantach cuí.
- Ba cheart díriú go príomha ar an éagóiritheoireacht a thuairiscítear, agus ar cibé acu an éagóiritheoireacht iomchuí í, agus ní ar an duine tuairiscithe.
- Ba cheart céannacht an duine tuairiscithe agus aon duine lena mbaineann a chosaint go leordhóthanach; agus
- Ar choinníoll go nochtann an duine tuairiscithe faisnéis a bhaineann le héagóiritheoireacht iomchuí, ar bhealach cuí, agus ar bhonn tuairim réasúnach, níor cheart go dtiocfadh aon cheist maidir le pionósú chun cinn.

Cuid 2: Nochtadh Cosanta – Bealach Tuairiscithe inmheánach

1. Cé dó a ndéanann tú nochtadh?

Ní mór d'oibrí nochtadh a dhéanamh ar an mbealach atá leagtha síos san Acht chun cosaintí an Achta a fháil. Is féidir nochtadh a dhéanamh ar na bealaí seo a leanas:

- Laistigh de d'Údarás áitiúil chuig an duine ainmnithe nó chuig Duine Freagrach eile.
- Chuig an Aire iomchuí.
- Lasmuigh den Údarás Áitiúil do dhuine Forordaithe nó do dhuine Freagrach eile.
- Don Choimisinéir um Nochtadh Cosanta.
- Chuig institiúid, comhlacht, oifig nó gníomhaireacht ábhartha de chuid an Aontais Eorpaigh.
- Do Chomhairleoir Dlí.

2. Tuairisciú Inmheánach – Duine Ainmnithe

Moltar d'Oibrithe Údaráis Áitiúil nochtadh a dhéanamh go hinmheánach agus nósanna imeachta inmheánacha an Údaráis Áitiúil a úsáid mar atá leagtha amach thíos. Tá Helen Kilroy, Ceann Airgeadais/Stiúrthóir Seirbhísí ceaptha ag Príomhfheidhmeannach Údarás Áitiúil Chathair na Gaillimhe mar an duine ainmnithe chun nochtadh cosanta a fháil. Ainmnítear an t-oibrí a dhéanann an nochtadh cosanta mar an duine tuairiscithe.

Más rud é go ndéantar an nochtadh i scríbhinn, is féidir leis an duine tuairiscithe ríomhphost a sheoladh chuig an duine ainmnithe ag an seoladh ríomhphoist seo a leanas ProtectedDisclosures@GalwayCity.ie ar an nguthán chuig (091) 536 584, tríd an bpost ag an seoladh seo a leanas Helen Kilroy, Ceann Airgeadais, An Roinn Airgeadais, Comhairle Cathrach na Gaillimhe, Bóthar an Choláiste, Gaillimh, H91 X4K8.

Is féidir leis an duine ainmnithe cruinniú pearsanta leis an duine tuairiscithe a éascú freisin chun a nochtadh a chur san áireamh más mian leo.

Má dhéantar nochtadh d'oibrí eile de chuid an údaráis áitiúil nach duine/daoine ainmnithe iad, ba cheart don duine aonair a fhaigheann an nochtadh comhairle a chur ar an nochtóir an t-ábhar a thuairisciú don fhaighteoir cuí mar atá leagtha amach sa nós imeachta seo. Féadfaidh údarás áitiúil freagracht fhoriomlán as Nochtadh Cosanta a shannadh ar leithligh do Stiúrthóir Ainmnithe. Tá foirm um Nochtadh Cosanta ar fáil in Aguisín A nó is féidir í a íoslódáil ó

<https://www.GalwayCity.ie/Publications>

Éascóidh na sonraí a thugtar don duine ainmnithe an measúnú maidir le cibé an bhfuil gá le himscrúdú a dhéanamh ar an nochtadh. Ba cheart cineál sonrach na héagóiritheoireachta féideartha a chur in iúl ag an am a dhéantar an nochtadh maraon le dáta an nochtadh agus a rá an amhlaidh go ndéantar an nochtadh faoin Acht um Nochtadh Cosanta agus go bhfuil oibrí ag súil le rúndacht/nach bhfuil sé ag súil le rúndacht.

Maidir le grád an Stiúrthóra Seirbhísí, ba cheart an nochtadh a dhéanamh leis an bPríomhfheidhmeannach.

3. Cad iad na sonraí ba chóir a bheith san áireamh sa nochtadh?

Ba cheart go mbeadh “faisnéis” i gceist le nochtadh cosanta a léiríonn éagóir. Is é an ghnáthbhrí a bhaineann le “faisnéis” a nochtadh ná fíricí a chur in iúl, mar shampla fíricí áirithe an méid a tharla a lua. Ní hionann é sin agus líomhain a dhéanamh bunaithe ar amhras nach bhfuil bunaithe ar aon rud inláimhsithe, ach chaithfí comhthéacs ginearálta aon ráitis a mheas chun a chinneadh ar cháiligh sé mar nochtadh cosanta.

Ba chóir go mbeadh an fhaisnéis seo a leanas san áireamh sna tuarascálacha a dhéantar i scríbhinn ar a laghad:

- a) gur nochtadh cosanta í an tuarascáil agus go bhfuil sí á déanamh faoin Acht um Nochtadh Cosanta.
- b) ainm, áit oibre, post san eagraíocht agus sonraí teagmhála rúnda an duine tuairiscithe.
- c) Dáta na héagóra líomhnaithe (más eol) nó an dáta ar thosaigh nó ar sainaithníodh an éagóir líomhnaithe.
- d) an bhfuil an éagóir líomhnaithe fós ar siúl.
- e) an bhfuil an éagóir líomhnaithe nochtaithe cheana féin agus má tá, cé leis, cathain, agus cén gníomh a rinneadh.
- f) faisnéis maidir leis an éagóir líomhnaithe, lena n-áirítear, cad atá ag tarlú/a tharla agus conas, agus aon fhaisnéis tacaíochta.
- g) ainm aon duine/daoine a líomhnaítear a raibh baint acu leis an éagóir líomhnaithe (má chreideann tú go bhfuil sé seo riachtanach chun an éagóir a nochtadh); agus
- h) aon fhaisnéis eile a mheasann an nochtóir a bheith ábhartha.

4. Bainistiú Ag Duine Ainmnithe ar Nochtadh Cosanta

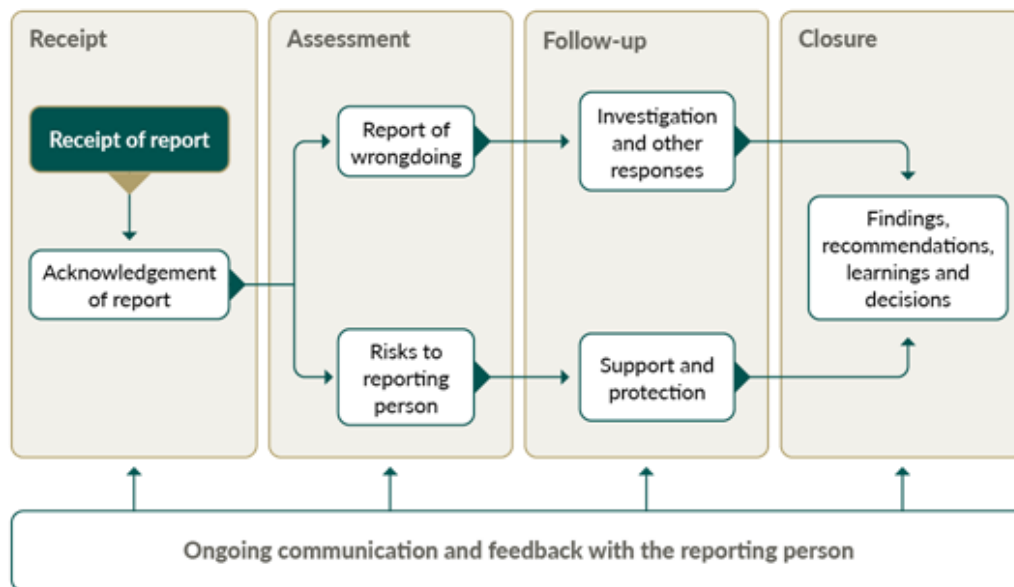
Admhóidh an duine/na daoine ainmnithe, i scríbhinn, don duine tuairiscithe go bhfuarthas an tuarascáil laistigh de sheacht lá féilire tar éis í a fháil mura rud é: - gur iarr an duine tuairiscithe a mhalairt nó - go gcreideann an duine ainmnithe/na daoine

ainmnithe le réasún go gcuirfeadh admháil na hadmhála cosaint chéannacht an duine tuairiscithe i mbaol.

Tabharfaidh an admháil tuilleadh sonraí ar na nithe seo a leanas:

- An próiseas nochtadh cosanta agus cóip de nósanna imeachta,
- Sonraí faoi na chéad chéimeanna eile,
- Cosaintí a thugtar don oibrí an nochtadh cosanta a chur isteach ó thaobh cosaint céannachta agus pionósaithe de,
- An cineál aiseolais a chuirfear/nach gcuirfear ar fáil.

Ba cheart go leanfadh an chumarsáid leis an duine tuairiscithe an próiseas seo a leanas:

Fíor 1: Próiseas Tuairiscithe

4.1 Measúnú Tosaigh

Nuair a fhaightear an nochtadh cosanta, déanfaidh an duine ainmnithe measúnú tosaigh ar an nochtadh chun nochtadh cosanta a láimhseáil. Is éard a bheidh i gceist leis an measúnú tosaigh seo measúnú ar an nochtadh chun iarracht a dhéanamh a chinneadh an bhféadfadh éagóir ábhartha tarlú agus ar cheart caitheamh leis mar nochtadh cosanta féideartha nó nár cheart.

Mura bhfuil sé soiléir an gcáilíonn an nochtadh mar nochtadh cosanta, déileálfaidh an Duine Ainmnithe leis an bhfaisnéis mar nochtadh cosanta go dtí go mbeidh sé sásta nach nochtadh cosanta í an fhaisnéis.

Más rud é, tar éis an mheasúnaithe tosaigh, go gcinneann an duine ainmnithe nach bhfuil aon fhianaise prima facie ann go bhféadfadh éagóir ábhartha tarlú nó nach mbaineann sé ach le gearán a dhéanann difear don oibrí amháin, dúntar an próiseas, nó b'fhéidir go gcuirtear ar aghaidh é chuig nós imeachta eile de chuid an Údaráis Áitiúil. Cuirfear an duine tuairiscithe ar an eolas i scríbhinn faoin gcinneadh seo agus faoi na cúiseanna atá leis.

Sa chás go bhfuil an duine ainmnithe den tuairim go bhfuil an nós imeachta dúnta, cuirfear an duine tuairiscithe ar an eolas faoin measúnú sin agus mura bhfuil duine tuairiscithe sásta le toradh an mheasúnaithe tosaigh, féadfaidh siad athbhreithniú ar an gcinneadh sin a iarraidh i scríbhinn ar an duine ainmnithe agus déanfaidh duine éigin seachas an cinnteoir tosaigh athbhreithniú air a mhéid is féidir.

I gcás ina gcinnfidh an duine ainmnithe go bhfuil fianaise prima facie ann go bhféadfadh éagóir ábhartha tarlú, déanfar gníomh cuí. De ghnáth, is éard a bheidh i gceist leis seo ná cinneadh a dhéanamh an féidir nó ar cheart imscrúdú a dhéanamh ar an éagóiritheoireacht líomhnaithe a imscrúdú agus, más ceart, cé na céimeanna ba cheart a ghlacadh.

4.2 Prionsabail ghinearálta le haghaidh imscrúduithe foirmiúla

Má theastaíonn imscrúdú, breithneoidh Comhairle Cathrach na Gaillimhe cineál agus méid an imscrúdaithe a theastaíonn. D'fhéadfadh atreorú chuig an Stiúrthóir Seirbhísí ábhartha a bheith i gceist leis seo chun gníomh cuí a dhéanamh. Beidh siad freagrach as socrú a dhéanamh go ndéanfar an t-ábhar a scrúdú nó a imscrúdú, nó as gníomh cuí eile a dhéanamh, agus ba cheart go mbeadh siad faoi threoir bheartais chuí na nÚdarás Áitiúil ina leith seo, agus aon cheanglais ábhartha de chuid an Achta. I gcás ina meastar go bhféadfadh ábhar an nochtadh chosanta a bheith chomh tromchúiseach sin go ndéanfar imscrúdú ar bhealach níos oiriúnaí go seachtrach, breithneofar é sin freisin. I gcúinsí áirithe, d'fhéadfadh sé go mbeadh gá le hábhar an nochtadh a thuairisciú don Gharda Síochána. Tar éis imscrúdú a

dhéanamh i gcás ina gcinntear gur tharla éagóir, tabharfar aghaidh ar na torthaí, agus déanfar gníomh cuí nuair is cuí.

(a) Téarmaí Tagartha

Ní bheidh Téarmaí Tagartha riachtanach do gach imscrúdú foirmiúil, ach le haghaidh imscrúduithe níos casta nó níos tromchúisí, beidh sé riachtanach de ghnáth Téarmaí Tagartha a tharraingt suas. Ba cheart do chomhlachtaí poiblí a bheith cúramach agus Téarmaí Tagartha á dtarraingt suas acu nach bhfuil raon feidhme agus seoladh an imscrúdaithe srianta go míchuí ag ábhar na dTéarmaí Tagartha agus nach gcuirtear bac ar an imscrúdaitheoir gníomhartha áirithe a dhéanamh nó scrúdú a dhéanamh ar shaincheistean breise a d'fhéadfadh teacht chun cinn le linn an imscrúdaithe. Mar shampla, ba cheart go gcuirfeadh Téarmaí Tagartha ar chumas imscrúdaitheoirí imscrúdú a dhéanamh ar shaincheistean breise a d'fhéadfadh teacht soiléir le linn an imscrúdaithe, ní hamháin iad siúd a leagtar amach sna Téarmaí Tagartha. Ba cheart go dtabharfadh Téarmaí Tagartha deis d'imscrúdaitheoirí agallamh a chur ar aon fhinnéithe agus athbhreithniú a dhéanamh ar aon cháipéisíocht a mheasann siad a bheith ábhartha.

(b) Ceartas Aiceanta agus Nósanna Imeachta Córa

Sa chás go ndéantar líomhain i gcoinne duine aonair (an "Freagróir"), tá sé tábhachtach a chinntiú go dtugtar cosaint chuí don Fhreagróir. Cé gur léiriú a bheidh sna nósanna imeachta chun déileáil le líomhaintí i gcoinne duine aonair ar chúinsí éagsúla comhlachtaí poiblí, ní mór do na nósanna imeachta sin cloí le prionsabail ghinearálta an cheartais aiceanta agus nósanna imeachta cothroma, de réir mar is cuí.

Dhá cheann de phríomhphrionsabail an cheartais aiceanta agus nósanna imeachta cothroma ná go bhfuil sé de cheart ag an bhFreagróir na líomhaintí ina gcoinne a bheith ar eolas aige agus go bhfuil sé de cheart ag an bhFreagróir éisteacht chothrom neamhchlaonta a fháil.

I go leor cásanna, d'fhéadfadh an ceart chun agóid a dhéanamh i gcoinne na fianaise ina c(h)oinne a bheith san áireamh i gceart an Fhreagróra chun nósanna imeachta cothroma. Ba cheart cothromaíocht a aimsiú idir an ceart sin agus na

cearta atá san Acht, amhail ceart an duine tuairiscithe a chéannacht a chosaint. B'fhéidir nach mbeadh sé riachtanach i gcónaí faoi nósanna imeachta cothroma don Fhreagróir an duine tuairiscithe a cheistiú nó agóid dhíreach a dhéanamh ina leith, mar shampla i gcás inar fóraíodh an fhaisnéis go neamhspleách trí fhianaise dhoiciméadach nó ar shlí eile.

Tá cásanna an-teoranta ann nach bhfuil feidhm ag an dualgas rúndachta lena gceadaítear céannacht an duine tuairiscithe a nochtadh do Fhreagróir. D'fhéadfadh sé go mbeadh sé deacair ligean d'Fhreagróirí agóid a dhéanamh i gcoinne na fianaise agus d'fhéadfadh sé difear a dhéanamh do chur i bhfeidhm an cheartais aiceanta agus nósanna imeachta cothroma.

I gcás nach féidir céannacht an duine tuairiscithe a nochtadh don Fhreagróir, d'fhéadfadh sé go mbeadh an Freagróir in ann ceisteanna a chur agus agóid a dhéanamh i gcoinne na fianaise trí idirghabhálaí (mar shampla, cuirtear na ceisteanna i scríbhinn trí thríú duine / an t-imscrúdaitheoir, a chuireann iad sin ar leithligh chuig an duine tuairiscithe, agus a chuireann freagra an duine tuairiscithe in iúl don Fhreagróir).

Tiocfaidh deacrachtaí chun cinn freisin nuair a dhéantar nochtadh cosanta anaithnid. Sa chás seo, mar shampla, b'fhéidir nach mbeifear in ann tuilleadh fianaise a thógáil ón duine tuairiscithe, agus go ndéanfaidh an Freagróir agóid i gcoinne an duine atá ag déanamh na tuarascála. Ar an láimh eile, is é an t-aon fhaisnéis a bheidh ar fáil ón duine tuairiscithe ná ábhar an nochtá.

I gceachtar cás, cibé an bhfuil céannacht an duine tuairiscithe ar eolas nó anaithnid, ba cheart cead a thabhairt don Fhreagróir aghaidh a thabhairt ar ábhar an nochtá, agus aghaidh a thabhairt freisin ar aon fhianaise nó ráitis finné a bailíodh mar chuid den imscrúdú.

(c) Ionadaíocht Dhlíthiúil

Go ginearálta, ba cheart ceart an Fhreagróra chun ionadaíochta a theorannú do chomhoibrí nó d'ionadaí ceardchumainn. Cé go bhfuil duine i dteideal a gcomhairle dlí féin a fháil, níl aon cheart uathoibríoch chun ionadaíocht dhlíthiúil ag na cruinnithe

imscrúdaithe féin. Ina theannta sin, níl aon cheart ag an bhFreagróir costais dlí a bheith íoctha ag an gcomhlacht poiblí.

Baineann sé seo le hionadaíocht dhlíthiúil agus íocaíocht costas dlí don duine tuairiscithe.

Ní thiocfaidh ceart chun ionadaíochta dlíthiúla chun cinn ach amháin i gcúinsí eisceachtúla. Ba cheart don imscrúdaitheoir breithniú a dhéanamh i dtaobh an dócha go gcuirfeadh mainneachtain ionadaíocht dhlíthiúil a cheadú isteach ar éisteacht chóir nó ar thoradh cóir, agus imthosca ginearálta an cháis á gcur san áireamh, lena n-áirítear:

- i. tromchúis na líomhaintí agus an phionóis a d'fhéadfadh a bheith ann.
- ii. an dócha go dtiocfaidh aon phointí dlí chun cinn.
- iii. cumas an Fhreagróra a gcás féin a chur i láthair agus cibé an bhfuil aon choinníoll ag an bhFreagróir a d'fhéadfadh difear a dhéanamh dá gcumas é sin a dhéanamh.
- iv. an bhfuil aon deacracht nós imeachta i gceist sa chás.
- v. foirmiúlacht an chruinnithe imscrúdaithe (m.sh., an mbeidh finnéithe i láthair agus an mbeidh sé riachtanach agóid a dhéanamh i gcoinne na fianaise trí fhaisnéis a chur faoi bhráid na bhfinnéithe, agus an mbeadh an Freagróir in ann é sin a dhéanamh gan ionadaíocht dhlíthiúil).
- vi. an gá atá le luas réasúnach agus an t-imscrúdú á dhéanamh; agus
- vii. an gá ginearálta atá le cothroime amhail idir na páirtithe.

(d) An Ceart chun Athbhreithnithe

Sa chás go bhfuil cinneadh díobhálach déanta ag imscrúdú i gcoinne an Fhreagróra, sa chaoi is go n-eascaíonn próiseas araíonachta nó imscrúduithe nó próisis bhreise i gcoinne an Fhreagróra, ba cheart foráil a dhéanamh maidir le ceart chun athbhreithniú a dhéanamh ar thoradh an imscrúdaithe.

4.3 Aiseolas

Cuirfear aiseolas ar fáil don duine tuairiscithe laistigh de thrí mhí ón admháil go bhfuarthas an nochtadh cosanta nó laistigh de 3 mhí ón dáta a fhaightear an nochtadh mura seoltar admháil laistigh de thrí mhí ón nochtadh a fháil. Is féidir leis

an duine tuairiscithe a iarraidh i scríbhinn gur mian leo aiseolas breise a fháil tar éis na tréimhse tosaigh trí mhí go dtí go mbeidh an próiseas nochta cosanta dúnta.

Sainmhínítear sa reachtaíocht aiseolas mar sholáthar faisnéise don duine tuairiscithe maidir leis an ngníomh atá beartaithe nó a rinneadh mar bheart leantach agus na cúiseanna atá leis an obair leantach sin. Sainmhínítear obair leantach mar aon ghníomh a dhéantar chun cruinneas na faisnéise a cuireadh isteach a mheas agus, i gcás inarb ábhartha, chun aghaidh a thabhairt ar an éagóir a tuairiscíodh.

Ní gá an tuarascáil iomlán imscrúdaithe a chur ar fáil chun aiseolas a fháil; ní thugann an tAcht aon teidlíocht don duine tuairiscithe na tuarascálacha sin a fheiceáil.

Is é an bunriachtanas agus aiseolas á sholáthar ná nach gcuirtear aon fhaisnéis in iúl a d'fhéadfadh dochar a dhéanamh do thoradh an imscrúdaithe nó d'aon ghníomh a eascraíonn as (m.sh., caingean araíonachta, nó gníomh dlíthiúil eile, lena n-áirítear ionchúiseamh) mar shampla, trí dochar a dhéanamh don cheart chun nósanna imeachta cothroma a fháil atá ag an duine a ndéantar tuairisc nó líomhain ina choinne. Cuirtear an t-aiseolas a thugtar ar fáil faoi rún mar chuid den phróiseas tuairiscithe agus de phróiseas an chomhlachta phoiblí/an duine fhorordaithe a thugann aghaidh ar an tuarascáil. Níor cheart don duine tuairiscithe an t-aiseolas a nochtadh a thuilleadh, seachas dá gcomhairleoir dlí nó dá n-ionadaí ceardchumann, nó mura rud é go bhfuil an fhaisnéis mar chuid de nochtadh cosanta breise atá á dhéanamh trí chainéal eile.

Níl aon oibleagáid ann an duine tuairiscithe a chur ar an eolas maidir le tosach feidhme, nó dul chun cinn, nó toradh, aon phróisis araíonachta a bhaineann le hoibrí eile a d'fhéadfadh teacht chun cinn de bhun imscrúdaithe a tharla de bharr nochtadh cosanta.

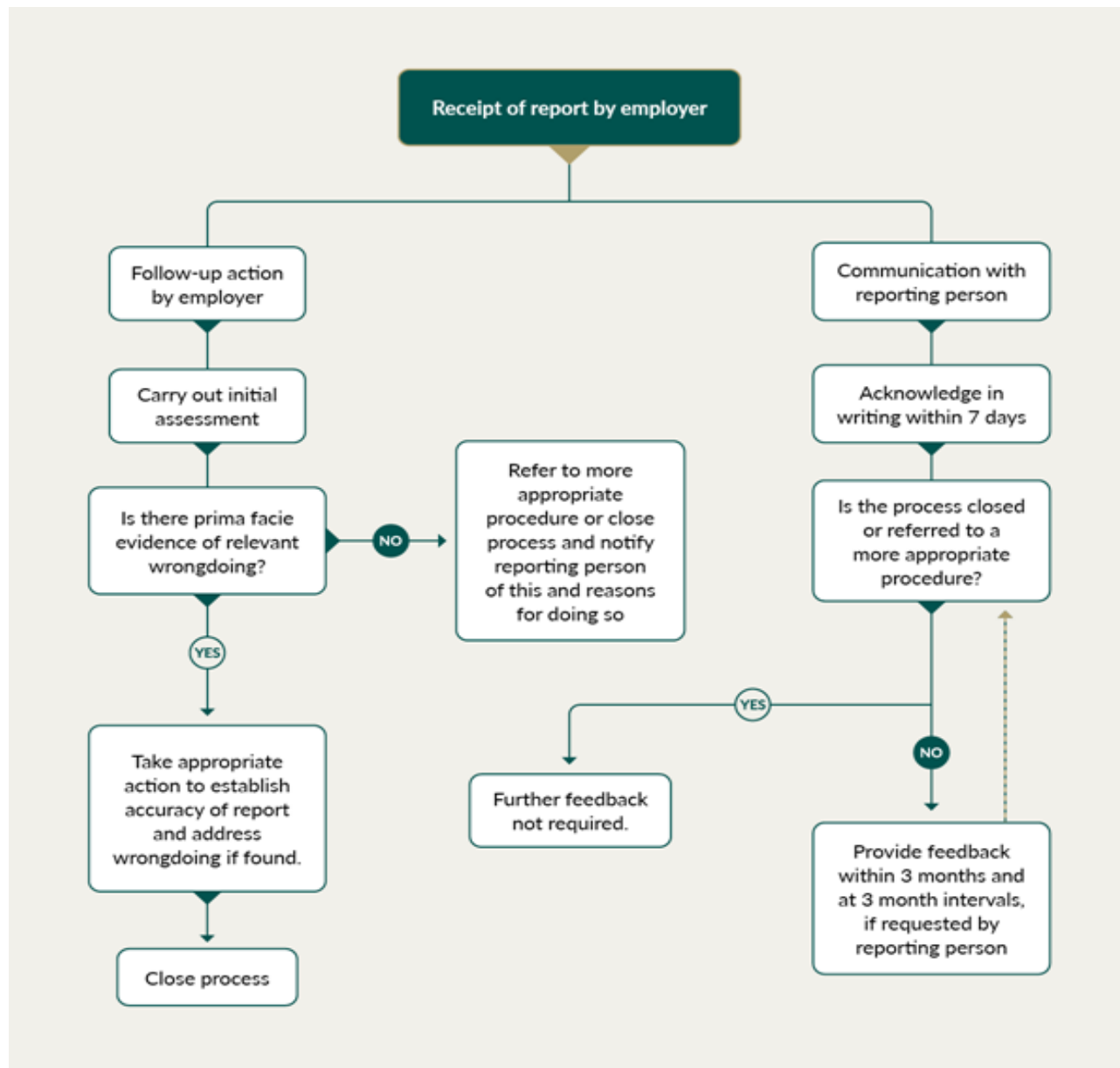
4.4 Athbhreithniú ar Chinntí

Is féidir athbhreithniú a dhéanamh ar chinntí agus ar ghníomhartha a dhéanann Comhairle Cathrach na Gaillimhe de bhun nochtadh cosanta a fháil, má iarrann páirtí a ndéanann aon cheann de na próisis seo a leanas difear dó:

- Seoladh nó toradh aon ghníomhartha leantacha (lena n-áirítear aon imscrúdú) a rinneadh de bhun nochtadh cosanta a fháil.
- Iompar nó toradh aon imscrúdaithe ar ghearán faoi phionósú; agus
- Aon chinneadh chun céannacht duine tuairiscithe a nochtadh (ach amháin in imthosca eisceachtúla).

Ní bheidh sé mar chuspóir ag an athbhreithniú an t-ábhar atá i gceist a athscrúdú agus ní thabharfaidh sé aghaidh ach ar shaincheisteanna sonracha a gcreideann an páirtí atá i gceist nach bhfuil dóthain machnaimh déanta orthu. Beidh toradh an athbhreithnithe críochnaitheach agus ní bheidh aon teidlíocht eile ann chun tuilleadh athbhreithnithe a dhéanamh ar an tsaincheist chéanna.

Is Bainisteoir Sinsearach nach raibh baint aige leis an bpróiseas Nochtuithe Cosanta roimhe seo a dhéanfaidh an t-athbhreithniú seo.

Fíor 2: Cainéal Tuairiscithe Inmheánach

5. Bealaí eile Tuairiscithe

Ceadaíonn an tAcht d'oibrí nochtadh a dhéanamh do dhaoine seachas a bhfostóir i gcúinsí áirithe.

5.1. An tAire iomchuí

Má tá nó má bhí oibrí fostaithe i gcomhlacht poiblí, féadfaidh an t-oibrí nochtadh cosanta a dhéanamh d'Aire iomchuí. Sainmhínítear "Aire iomchuí" mar Aire atá

freagrach as an gcomhlacht poiblí lena mbaineann a bhfuil feidhmeanna, cibé acu reachtúil nó eile, dílsithe dó maidir leis an gcomhlacht poiblí, nó Aire Stáit dá dtarmlichtear aon fheidhm den sórt sin. Go ginearálta, is é seo an tAire do mháthair-roinn an chomhlachta phoiblí.

Mar oibrí atá nó a bhí fostaithe ag údarás áitiúil, is é an tAire ábhartha an tAire Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreacht, Teach an Chustaim, Baile Átha Cliath 1.

Chun nochtadh a dhéanamh don Aire, ní mór don oibrí a chreidiúint le réasún go léirítear éagóiritheoireacht iomchuí amháin nó níos mó san fhaisnéis a nochtar; agus ní mór feidhm a bheith ag ceann amháin nó níos mó na nithe seo a leanas freisin:

- (a) Rinne an t-oibrí an fhaisnéis chéanna nach mór a nochtadh roimhe seo dá bhfostóir, do dhuine freagrach eile, do dhuine forordaithe, de réir mar a bheidh, ach níor tugadh aon aiseolas don oibrí mar fhreagra ar an nochtadh laistigh den tréimhse a cheadaítear, nó, i gcás inar cuireadh aiseolas ar fáil, creideann an duine tuairiscithe le réasún nach ndearnadh aon bheart leantach nó go ndearnadh beart leantach neamhleor.
- (b) Creideann an t-oibrí le réasún go bhfuil ceann an chomhlachta phoiblí comhpháirteach san éagóiritheoireacht iomchuí a tuairiscíodh.
- (c) Creideann an t-oibrí le réasún go bhfuil faisnéis sa nochtadh faoi éagóir ábhartha a d'fhéadfadh a bheith ina gharchontúirt nó ina chontúirt fhollasach do leas an phobail, amhail i gcás ina bhfuil staid éigeandála ann nó ina bhfuil baol ann go ndéanfaí damáiste do-aisiompaithe.

Chun a chinntiú go bhfuil an tAire ábhartha ar an eolas faoi rún an oibrí, moltar go sonródh an t-oibrí agus nochtadh á dhéanamh faoin gcainéal seo gur nochtadh é don Aire atá freagrach as an réimse a bhfuil gearán á dhéanamh faoi faoi alt 8 den Acht um Nochtadh Cosanta 2014.

Déanfar gach tuarascáil a fhaightear trí chainéal tuairiscithe an Aire a tharchur chuig an gCoimisinéir um Nochtadh Cosanta a chinnteoidh go seolfar an tuarascáil chuig an duine is oiriúnaí chun déileáil leis an imní a ardaíodh. Is faoin duine tuairiscithe

atá sé a chinntiú go gcomhlíonann siad na coinníollacha atá leagtha amach thuas chun cáiliú chun nochtadh a dhéanamh don Aire.

Leis an Acht ní chuirtear aon oibleagáid ar an Aire aon chinneadh a dhéanamh maidir le cé acu ar chomhlíon nó nár chomhlíon an duine tuairiscithe na ceanglais maidir le tuairisciú d'Aire faoi Alt 8(2) den Acht. Is é an t-aon oibleagáid atá ar an Aire an nochtadh a tharchur chuig an gCoimisinéir um Nochtadh Cosanta laistigh de 10 lá féilire ón dáta a fhaightear é. Ní ghníomhóidh an tAire ar ábhar an nochta ná ní rachaidh sé i mbun comhfhreagrais leis an duine tuairiscithe. Ba cheart aon cheisteanna nó comhfhreagras breise ón duine tuairiscithe tar éis iad a tharchur a chur faoi bhráid an Choimisinéara.

5.2. An duine forordaithe

Forordaítear le hIonstraim Reachtúil Uimh. 367 de 2020 ("I.R. 367") do dhaoine áirithe a bheith ina bhfaighteoir nochtuithe ("daoine forordaithe"). Féadfaidh oibrí nochtadh a dhéanamh do dhuine forordaithe má chreideann an t-oibrí le réasún go dtagann an éagóiritheoireacht iomchuí faoi thuairisc na nithe a bhfuil an duine forordaithe ina leith faoi I.R. 367. Mar sin féin, déantar foráil freisin leis an Acht 2014 maidir le ceanglas breise sa chás seo freisin. Ní mór don oibrí a chreidiúint go bhfuil an fhaisnéis a nochtar, agus aon líomhain atá inti, fíor go substaintiúil (is caighdeán is airde é seo ná mar is gá chun í a nochtadh do d'fhostóir).

5.3. An Coimisinéir um Nochtadh Cosanta

Leis an Acht um Nochtadh Cosanta (Leasú), 2022, cruthaíodh Oifig an Choimisinéara um Nochtadh Cosanta. Is é príomhdhualgas an Choimisinéara aon tuarascálacha a fhaightear faoin Acht a tharchur chuig an duine forordaithe is oiriúnaí. Is mar rogha dheireanach amháin a dhéanfaidh an Coimisinéir obair leantach dhíreach ar thuarascáil. Féadfaidh an Coimisinéir nochtadh a fháil trí bhealaí tuairiscithe seachtracha, nach mór dóibh na critéir chéanna a chomhlíonadh leis na bealaí tuairiscithe seachtracha do dhaoine forordaithe. Gheobhaidh an Coimisinéir nochtadh freisin a tarchuireadh ar aghaidh ó Airí Rialtais.

5.4. Nochtaí d'institiúidí, comhlachtaí, oifigí nó gníomhaireachtaí ábhartha an Aontais Eorpaigh

Féadfaidh oibrí nochtadh a dhéanamh d'institiúid, comhlacht, oifig nó gníomhaireacht ábhartha de chuid an Aontais Eorpaigh i gcás ina bhfuil forais réasúnacha acu lena chreidiúint go raibh an fhaisnéis faoi sháruithe a tuairiscíodh fíor tráth an tuairiscithe agus gur tháinig an fhaisnéis sin faoi raon feidhme na Treorach maidir le cosaint daoine a thuairiscíonn sáruithe ar dhlí an Aontais.

Aguisín A

Faoi Rún Daingean

Foirm chun Nochtadh Cosanta a Thuairisciú

Ainm (roghnach):	
Réimse oibre (roghnach):	
Sonraí Teagmhála (roghnach):	
Dáta Tíolactha na Foirme:	

1. Tabhair dáta na héagóra líomhnaithe (más eol) nó an dáta ar tosaíodh nó ar aithníodh an éagóir líomhnaithe: _____
2. An bhfuil an éagóir líomhnaithe ar siúl? ☐ Tá ☐ Níl
3. Ar nochtadh an éagóir líomhnaithe cheana féin d'aon bhall den bhainistíocht nó d'oibrí eile? Tá ☐ Níl ☐

Más ea, cathain a nochtadh an éagóir agus cén éifeacht?

4. Tabhair sonraí maidir le héagóir líomhnaithe agus aon fhaisnéis tacaíochta:

5. Tabhair ainm an duine/na ndaoine (más eol nó más infheidhme) a líomhnaítear a raibh baint acu le héagóir líomhnaithe:

6. Aon fhaisnéis ábhartha eile: